

**АКТИВ УДИРДЛАГЫН ТУХАЙ ХУУЛИЙН
ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ АЖЛЫН ТАЙЛАН**

2019 он

АГУУЛГА

НЭГ. ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ	3
ХОЁР. ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТИЙГ СОНГОСОН БАЙДАЛ, ҮНДЭСЛЭЛ	3
ГУРАВ. ХУУЛИЙН ТӨСЛӨӨС ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ ХЭСГИЙГ ТОГТООСОН БАЙДАЛ	5
ДӨРӨВ. УРЬДЧИЛАН СОНГОСОН ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТЭД ТОХИРОХ ШАЛГАХ ХЭРЭГСЛИЙН ДАГУУ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛСЭН БАЙДАЛ	9
ТАВ. ҮР ДҮНГ ҮНЭЛЖ, ЗӨВЛӨМЖ ӨГСӨН БАЙДАЛ.....	21

НЭГ. ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ

Актив удирдлагын тухай хуулийн төслийн зүйл, заалтад тодорхой шалгуур үзүүлэлтийн дагуу дүн шинжилгээ хийх, үр нөлөөг тооцох, давхардал, хийдэл, зөрчил байгаа эсэхийг тогтоох, арилгах, хуулийн зүйл, заалтыг ойлгомжтой, хэрэгжих боломжтой байдлаар боловсруулах, улмаар хуулийн төслийн чанарыг сайжруулахад тус үнэлгээний ажлын зорилго оршино.

Үнэлгээ хийхээр сонгож авсан хуулийн төсөл нь хуулийн төслийн анхны хувилбар байдлаар боловсруулагдсан болно

Актив удирдлагын тухай хуулийн төслийн /цаашид “хуулийн төсөл” гэх/ үр нөлөөг үнэлэх ажиллагааг Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 3 дугаар хавсралтаар батлагдсан “Хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх тооцох аргачлал”¹-д заасны дагуу дараах үе шаттайгаар гүйцэтгэлээ.

1. Шалгуур үзүүлэлтийг сонгох;
2. Хуулийн төслөөс үр нөлөө тооцох хэсгээ тогтоох;
3. Урьдчилан сонгосон шалгуур үзүүлэлтэд тохирох шалгах хэрэгслийн дагуу үр нөлөөг тооцох;
4. Үр дүнг үнэлэх, зөвлөмж өгөх.

Хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэхдээ үндсэн 5 шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд тэдгээрийг шалгах хэрэгслийг ашиглан хуулийн төслийн зохицуулалт нь уг хуулийн төслийг боловсруулах болсон үндэслэл, хэрэгцээ шаардлага, хуулийн төслийн зорилгод нийцсэн эсэх, зорилгод хүрэх боломжтой байдлаар тусгагдсан эсэх, хуулийн төсөл нь ойлгомжтой, зүйл, заалт нь өөр хоорондоо болон бусад хүчин төгөлдөр хууль тогтоомжтой нийцсэн эсэхийг дүгнэж, тэдгээрийн үр дүнд үндэслэн анхаарах асуудлын талаар хууль санаачлагчид зөвлөмж өгсөн.

Тус үнэлгээгээр Актив удирдлагын тухай хуулийн төсөл батлагдснаар банкны салбарт хуримтлагдсан чанаргүй активыг бууруулах, банк, санхүүгийн салбар, цаашлаад эдийн засгийг хямралаас сэргийлэх, тогтвортой байдлыг хангах үр нөлөөтэй эрх зүйн орчин бүрдүүлж чадах эсэхэд хариулт өглөө.

ХОЁР. ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТИЙГ СОНГОСОН БАЙДАЛ, ҮНДЭСЛЭЛ

Тус үнэлгээний ажлыг хийж гүйцэтгэхдээ хуулийн төслийн зорилго, хамрах хүрээ, зохицуулах асуудалтай уялдуулан, аргачлалд дурдсан 6 шалгуур үзүүлэлтээс 5 шалгуур үзүүлэлтийг сонголоо. Үүнд:

1. Зорилгод хүрэх байдал
2. Практикт хэрэгжих боломж
3. Ойлгомжтой байдал
4. Хүлээн зөвшөөрөгдөх байдал

---

¹Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 3 дугаар хавсралтаар баталсан.

5. Харилцан уялдаа зэрэг болно.

“Зорилгод хүрэх байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийн зорилго нь үзэл баримтлалд тусгасан хуулийн төслийг боловсруулах болсон үндэслэл шаардлагад нийцсэн эсэх, хуулийн төслийн үндсэн зорилго нь банкны салбарт хуримтлагдсан чанаргүй активыг бууруулах, банк санхүүгийн салбарын тогтвортой байдлыг хангах, тус чиг үүргийг хэрэгжүүлэх Монгол Улсын Актив Удирдлагын Компанийн эрх зүйн байдлыг хуульчилах хэрэгцээ шаардлагыг бүрэн илэрхийлсэн эсэхийг дүгнэн, хуулийн төслийн зорилго тус зохицуулалтыг бий болгоход чиглэж буйг анхаарч, хуулийн төслийн зохицуулалт, арга хэмжээ нь хуулийн төслийн зорилгод хүрэх боломжтой байна уу гэдгийг үнэллээ. Энэхүү үнэлгээг хийхийн тулд хуулийн төслийн үзэл баримтлалтай танилцаж, хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлага, хуулийн төслийн зорилго болон зорилгод хүрэхэд чиглэгдсэн, мөн түүнийг тодорхой илэрхийлж чадахуйц арга хэмжээ, зохицуулалтыг сонгож авав.

“Практикт хэрэгжих боломж” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийн зохицуулалтыг дагаж мөрдөх буюу хэрэгжүүлэх боломж байгаа эсэх, мөн хэрэгжүүлэх субъект, байгууллага нь хэн байх вэ гэдгийг 2015 оноос эхлэн Төрөөс мөнгөний бодлогын талаар баримтлах үндсэн чиглэлд тусгагдсан санхүүгийн салбарын тогтвортой байдлыг хангах, санхүүгийн салбарт эрсдэл хуримтлагдахаас сэргийлэх арга хэмжээний хүрээнд активын удирдлагын мэргэшсэн институийг хөгжүүлж, эрх зүйн орчинг сайжруулах арга хэмжээний хүрээнд Монголбанк, холбогдох байгууллага, банкуудтай хамтран хийсэн ажил, түүний үр дүн, судалгаатай танилцан судлах, тэдгээрт дүн шинжилгээ хийх замаар тогтоох үүднээс сонгож авсан болно.

“Ойлгомжтой байдал”, **“Харилцан уялдаа”** гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төсөл нь анхдагч хуулийн төсөл тул хуулийн төслийг бүхэлд нь шалгах аргаар тооцоо.

“Ойлгомжтой байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийг хуулийн төсөл нь ойлгомжтой, логик дараалалтай томъёологдсон эсэх, хуулийн төсөл, түүний зохицуулалтыг нэг мөр ойлгож хэрэгжүүлэх боломжтой эсэхийг шалгах үүднээс холбогдох этгээдээс санал авах, хуулийн төсөл нь Хууль тогтоомжийн тухай хууль, Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалд заасан шаардлагыг хангасан эсэхийг хянах байдлаар үнэлгээг хийхээр сонголоо.

“Хүлээн зөвшөөрөгдөх байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслөөр үүрэг хүлээлгэсэн, шинэ бүтэц, чиг үүрэг нэмсэн зохицуулалтад шууд хамаарах этгээд хуулийн төслийн зохицуулалтыг хүлээн зөвшөөрөх эсэхийг шалгахын тулд сонгосон болно.

“Харилцан уялдаа” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийг бүхэлд нь Монгол улсын Үндсэн хууль, Монгол улсын Олон улсын гэрээ, холбогдох бусад хуульд нийцсэн эсэхийг “Хууль тогтоомжийн үр нөлөөг үнэлэх аргачлал”-д заасан асуултад хариулах байдлаар үр нөлөөний үнэлгээг хийхээр сонгов.

Хуулийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой гарах зардлын тооцоог тусгайлан хийх тул цаг хугацаа, нөөцийн хэмнэлт хийх үүднээс “зардал тооцох” шалгуур үзүүлэлтийг сонгоогүй болно.

ГУРАВ. ХУУЛИЙН ТӨСЛӨӨС ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ ХЭСГИЙГ ТОГТООСОН БАЙДАЛ

“Зорилгод хүрэх байдал”

Энэ шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгасан хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, хэрэгцээ шаардлага, хуулийн төслийн зорилгод хуулийн төслийн зохицуулалт нийцэж байгаа эсэхэд дүн шинжилгээ хийх үүднээс хуулийн төслийн үзэл баримтлалтай танилцаж, хуулийн төслийн зорилго нь хуулийн төсөл боловсруулах үндэслэл, хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн эсэхийг шалгах, хуулийн төслийн зорилгыг хангахад чиглэсэн зохицуулалтыг хуулийн төслийн зорилготой харьцуулах байдлаар дүн шинжилгээ хийв.

Манай улсын эдийн засгийн таагүй байдал зээлдэгчийн чадвар, барьцаа хөрөнгийн үнэлгээнд нөлөөлөхийн зэрэгцээ чанаргүй зээл, актив нэмэгдэх нөхцөл болж байна.

Хэдийгээр чанаргүй актив болон зээл нь эдийн засаг тогтвортой, хэвийн үед ч тодорхой хэмжээгээр оршиж байдаг боловч энэ нь санхүүгийн салбарт эрсдэл хуримтлуулах, тогтвортой байдлыг алдагдуулах хэмжээнд хүрдэггүй. Харин эдийн засгийн хямралын үед чанаргүй зээл, активын хэмжээ нэмэгдэж, банк, санхүүгийн салбар, цаашлаад нийт эдийн засагт эрсдэл хуримтлуулж, тэдгээрийн тогтвортой байдлыг алдагдуулах сөрөг үр дагавартай болдог.

Эдийн засаг, банкны үйл ажиллагаа хэвийн, тогтвортой нөхцөлд банк өөрийн нөөц боломжийн хүрээнд чанаргүй зээл, активыг боломжит түвшинд, боломжит түргэн хугацаанд барагдуулах чадвартай байдаг бол эдийн засгийн байдал таагүй, хямралтай, гадаад хүчин зүйлийн эдийн засагт үзүүлэх нөлөөлөл их энэ цаг үед банкны салбарт хуримтлагдсан чанаргүй зээл, активыг барагдуулах нөөц, боломж буурдаг байна.

Чанаргүй зээл, актив банкинд дараах байдлаар нөлөөлдөг байна.

1. Банкны зээл олгох чадварыг багасгадаг.
2. Банкны ашиг, орлогыг бууруулдаг.
3. Банкны төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадварт сөргөөр нөлөөлдөг.
4. Банкны нөөц бололцоог бууруулдаг.

Чанаргүй зээл, актив банкинд дээрх байдлаар нөлөөлснөөр эдийн засагт дараах байдлаар сөрөг нөлөө үзүүлдэг байна.

1. Хөрөнгө оруулалтыг багасгадаг.
2. Эдийн засгийн хямралаас гарах боломж, нөхцөлийг удаашруулдаг.
3. Экспортыг багасгадаг.
4. Банкийг хямралд оруулж болзошгүй.
5. Санхүүгийн бусад салбарт нөлөөлж, санхүүгийн зах зээлийн өсөлтийг бууруулдаг.

Монгол Улсын санхүүгийн салбарт банкны салбар дийлэнх хувийг эзлэх бөгөөд нийт эдийн засагт түүний үзүүлэх нөлөөлөл хүчтэй. Иймд банк, санхүүгийн салбарт эрсдэл хуримтлагдах, тогтвортой байдалд нөлөөлөх боломжтой чанаргүй зээл, актив, түүнийг шийдвэрлэх асуудал нь Монгол Улсын хэмжээнд ач холбогдолтой байна.

Монгол Улсын банкны салбарт хуримтлагдсан чанаргүй зээл, активын хэмжээ хэвийн хэмжээнээс хэд дахин давсан үзүүлэлттэй байна.

Тухайлбал:

Банкны системд хуримтлагдсан чанаргүй зээлийн үлдэгдэл буюу 2016 оны 12 сарын байдлаар эргэн төлөлтийн доголдолтой зээл нийт зээлийн 14.2% буюу 1.7 их наяд төгрөгт хүрчээ. Хугацаа хэтэрсэн болон чанаргүй зээлийн нийт зээлд эзлэх хувь 2016 оны эцэст өнгөрсөн 6 жилийн хугацаан дахь хамгийн өндөр түвшинд хүрсэн байна.

Монгол Улсын ихэнх чухал ач холбогдол бүхий салбар төдийгүй нийгэм, эдийн засгийн бүхий л давхарга болох хувь хүн, хуулийн этгээд банкны салбараас ихээхэн хамааралтай байна.

Иймд банкны салбар хямрахаас сэргийлэх, тус салбар, цаашлаад эдийн засгийн тогтвортой байдлыг хангах шаардлага тулгарч байна. Банк, санхүүгийн салбарт хуримтлагдсан чанаргүй зээл, активыг шийдвэрлэх, тус салбарын тогтвортой байдлыг хангах хамгийн оновчтой шийдэл нь актив удирдлагын тогтолцоог бүрдүүлэх явдал юм.

Дэлхийн улс орнууд банкны чанаргүй зээлийн хувь хэмжээ эрс нэмэгдэж, санхүүгийн салбарын тогтвортой байдал алдагдах эрсдэл өндөр болсон, банкны чанаргүй зээлээс үүдэлтэй алдагдлыг нөхөх бололцоо эрс хумигдсан бөгөөд их хэмжээний чанаргүй зээлийг нэг дор шийдвэрлэх боломж хязгаарлагдмал нөхцөлд Актив удирдлагын тогтолцоог бий болгодог байна.

Дээр дурдсан тоо баримтаас үзэхэд Монгол Улсад Актив удирдлагын тогтолцоог бий болгох нөхцөл бүрдсэн гэж хууль санаачлагч үзэж, банкны чанаргүй актив, зээлийг шийдвэрлэх замаар банк, санхүүгийн салбарын тогтвортой байдлын хангах Актив удирдлагын компанийг үүсгэн байгуулж, түүний эрх зүйн үндэслэлийг бүрдүүлэх нь зүйтэй гэж үзсэн байна.

Иймд банк, санхүүгийн салбарт эрсдэл хуримтлагдахаас сэргийлэх, тогтвортой байдлыг хангах зорилгоор, энэ хэрэгцээ шаардлагад үндэслэн дараах үндэслэлээр Актив удирдлагын тухай хуулийн төслийг боловсруулсан байна.

1. Улсын Их Хурлын 2015 оны 41 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Эдийн засгийн хүндрэлээс гарах арга хэмжээний хөтөлбөр”²-ийн 2.2 дахь заалтад “банкны салбарт эрсдэл хуримтлагдах, зээлийн тасалдал үүсэх, системийн шинжтэй тогтворгүй байдал бий болохоос сэргийлэх арга хэмжээ авах”-аар тусгасан.

2. Улсын Их Хурлын 2015 оны 93 дугаар тогтоолоор батлагдсан "Төрөөс мөнгөний бодлогын талаар 2016 онд баримтлах үндсэн чиглэл"-ийн 3.1-д “санхүүгийн тогтвортой

---

² Энэ тогтоолыг Улсын Их Хурлын 2016 оны 11 дүгээр сарын 24-ний өдрийн 71 дүгээр тогтоолоор хүчингүй болсонд тооцсон.

байдлыг хангах, санхүүгийн салбарт эрсдэл хуримтлагдахаас сэргийлэх арга хэмжээний хүрээнд активын удирдлагын мэргэшсэн институцийг хөгжүүлж, эрх зүйн орчныг сайжруулах арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх”-ийг Монгол Улсын Засгийн газар, Монголбанк, Санхүүгийн зохицуулах хороонд даалгасан.

Эдгээр ажлын хүрээнд Актив удирдлагын тогтолцоог бүрдүүлэх талаарх судалгаа, ажлыг эхлүүлсэн. Тус ажилд эдгээр байгууллагаас гадна Монгол Улсын арилжааны банкууд оролцож, хамтран ажилласан.

3. Улсын Их Хурлын 2016 оны 68 дугаар тогтоолоор батлагдсан "Төрөөс мөнгөний бодлогын талаар 2017 онд баримтлах үндсэн чиглэл"-ийн 3.2-д “санхүүгийн салбарын эрсдэлийг бууруулах арга хэмжээний хүрээнд активын удирдлагын мэргэшсэн институцын эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх” арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэхийг Монгол Улсын Засгийн газар, Монголбанк, Санхүүгийн зохицуулах хороонд даалгасан.

4. Монгол Улсын Их Хурлын 2016 оны 11 дүгээр сарын 24-ний өдрийн “Эдийн засгийг сэргээх хөтөлбөр” батлах тухай 71 дүгээр тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар баталсан Тэргүүн ээлжинд боловсруулж, батлуулах шаардлагатай хууль, УИХ-ын бусад шийдвэрийн төслийн жагсаалтын 4 дэх хэсэгт “арилжааны банкуудын оролцоотойгоор активын удирдлагын институц байгуулж, банкны системийн чанаргүй зээлийн хэмжээг бууруулах замаар санхүүгийн тогтвортой байдлыг хангах зорилгоор Активын удирдлагын институцийн тухай хуулийн төсөл боловсруулж, УИХ-д өргөн мэдүүлэх”-ээр тусгасан байна.

Хуулийн төслийн үзэл баримтлалд туссан дээрх үндэслэл, хэрэгцээ шаардлагаас үзвэл Актив удирдлагын тухай хуулийн төслийн үндсэн зорилго нь "банк, санхүүгийн салбарын тогтвортой байдлыг хангах зорилго бүхий Монгол Улсын Актив удирдлагын тогтолцооны эрх зүйн үндсийг бүрдүүлэх" бөгөөд дараах хэд хэдэн дэд зорилго байна гэж үзлээ.

1. Монгол Улсын Актив удирдлагын компани /Цаашид "Актив удирдлагын компани" гэх/-ийг үүсгэн байгуулах;
2. Актив удирдлагын компанийн ажиллах үндэслэл, хүрээг тогтоох;
3. Актив удирдлагын компанийн хараат бус байдлыг хангах;
4. Актив удирдлагын компанид хяналт тавих үндэслэлийг тогтоох;
5. Чанаргүй актив, зээлийг шийдвэрлэх нөхцөлийг бүрдүүлэх;

Дээрх зорилгыг харгалзан Хуулийн төслийн зохицуулалт нь хуулийн төслийн зорилгыг хангахад чиглэсэн эсэхийг үнэлэх үүднээс хуулийн төслийн зорилгод хүрэхэд чиглэсэн дараах зохицуулалтын үр нөлөөг үнэлэхээр сонголоо.

4.1.Актив удирдлагын компани нь банк, санхүүгийн тогтвортой байдлыг хангах зорилгоор банкнаас энэ хуульд тодорхойлсон чанаргүй активыг шилжүүлэн авах, түүнтэй холбогдох үйл ажиллагаа эрхлэх тусгайлсан чиг үүрэг бүхий төрийн өмчийн оролцоотой хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани байна.

6 дугаар зүйл.Актив удирдлагын компанийн бие даасан байдал

6.1.Актив удирдлагын компани, түүний төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүн, гүйцэтгэх удирдлага, ажилтан, албан тушаалтан энэ хуульд заасан эрх, албан үүргээ хэрэгжүүлэхдээ

аливаа этгээдээс хараат бус, бие даасан байна.

7 дугаар зүйл.Актив удирдлагын компанийн эрхлэх үйл ажиллагаа

7.1.Актив удирдлагын компани дараах үйл ажиллагааг эрхэлнэ:

7.1.1.энэ хуульд заасны дагуу чанаргүй активыг шилжүүлэн авах;

7.1.2.хөрөнгө, зээл, зээлийн хүүгийн төлбөрийг төлүүлэх, шаардлагатай тохиолдолд барьцаа, эрсдэлийн сангаар үүргийн гүйцэтгэлийг хангуулах зэргээр банкнаас шилжүүлэн авсан чанаргүй зээлийг өмчлөх, эзэмших, удирдах, захиран зарцуулах;

7.1.3.банкнаас шилжүүлэн авсан чанаргүй активыг сайжруулах эсхүл түүний үнэ цэнийг нэмэгдүүлэх, хамгаалах талаар дараах арга хэмжээг авах:

7.1.3.а.актив болон активын багцыг боломжит өндөр үнээр худалдан борлуулах, захиран зарцуулах;

7.1.3.б.чанаргүй активыг төлүүлэх, активт холбогдох этгээдийн актив хөрөнгийг шалгах, хамгаалах;

7.1.3.в.активын багцыг үнэт цаас гаргах болон бусад аргаар санхүүжүүлэх;

7.1.3.г.зээлийн барьцаа хөрөнгийг худалдан борлуулах, захиран зарцуулах, эзэмшилдээ авах, санхүүжүүлэх, барьцаа хөрөнгөөр үүргийн гүйцэтгэлийг хангуулах;

7.1.3.д.Актив удирдлагын санг удирдах;

7.1.3.е.энэ хуулийн 35.5-д заасан журмаар тогтоосон бусад;

7.1.4.Банкны хүсэлтээр актив шийдвэрлэх үйл ажиллагаа.

9 дүгээр зүйл.Банкны хүсэлтээр актив шийдвэрлэх үйл ажиллагаа

9.1.Банк Актив удирдлагын компанид өөрийн чанаргүй активын төлбөрийг шаардах, төлүүлэх, хөрөнгө худалдан борлуулах зэргээр чанаргүй активыг шийдвэрлэх эрхийг олгож болно.

35 дугаар зүйл.Актив удирдлагын компанийн үйл ажиллагаанд хяналт тавих

35.1.Актив удирдлагын компанийн үйл ажиллагаанд Санхүүгийн зохицуулах хороо хяналт тавина.

“Практикт хэрэгжих боломж”

Энэ шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийн зохицуулалт нь практикт хэрэгжих боломж байна уу гэдгийг үнэлэх үүднээс хуулийн төслөөр шинээр бий болгож байгаа чиг үүрэг, эрх хэмжээ, бүрэн эрхийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой дараах зохицуулалтыг сонгож авлаа.

7.2.Энэ хуулийн хэрэгжилтийг хангах, хөрөнгө, өр төлбөрийн зүй зохистой удирдлагыг хэрэгжүүлэх зорилгоор Актив удирдлагын компани нь хуулиар хориглоогүй, энэ хуулийн 7.1-д зааснаас бусад үйл ажиллагааг эрхэлж болно.

“Ойлгомжтой байдал”

Энэ шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төсөл нь боловсруулалтын хувьд Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн Дөрөвдүгээр бүлэгт болон Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалд заасан шаардлагыг хангасан эсэхийг, түүнчлэн хэрэглэх, хэрэгжүүлэх этгээдүүд хуулийг нэг мөр ойлгож хэрэглэх, хэрэгжүүлэх боломжтой байдлаар боловсруулагдсан эсэхийг шалгахын тулд хуулийн төслийг бүхэлд нь сонгон авлаа. /Хуулийн төсөл 9 бүлэг, 37 зүйлтэй./

“Хүлээн зөвшөөрөгдөх байдал”

Энэ шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийг хэрэгжүүлэх, байгууллага хүлээн зөвшөөрч хэрэгжүүлэх боломжтой эсэхийг судлахаар хуулийн төслөөр үүрэг хүлээлгэсэн, шинэ бүтэц, чиг үүрэг нэмсэн дараах зүйл, хэсэг, заалтыг сонгож авав.

4.1.Актив удирдлагын компани нь банк, санхүүгийн тогтвортой байдлыг хангах зорилгоор банкнаас энэ хуульд тодорхойлсон чанаргүй активыг шилжүүлэн авах, түүнтэй холбогдох үйл ажиллагаа эрхлэх тусгайлсан чиг үүрэг бүхий төрийн өмчийн оролцоотой хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани байна.

“Харилцан уялдаа”

Энэ шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд аргачлалд тусгасан хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх стандарт асуултуудад хариулах замаар уялдаа холбоог шалгахын тулд хуулийн төслийг бүхэлд нь сонгон авлаа.

ДӨРӨВ. УРЬДЧИЛАН СОНГОСОН ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТЭД ТОХИРОХ ШАЛГАХ ХЭРЭГСЛИЙН ДАГУУ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛСЭН БАЙДАЛ

Өмнөх үе шатуудад хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх шалгуур үзүүлэлтийг сонгож, үр нөлөөг үнэлэх хэсгээ тогтоосон бөгөөд урьдчилан сонгосон шалгуур үзүүлэлтэд тохирсон аргачлалд тодорхойлогдсон дараах шалгах хэрэгслүүд байна.

Д/д	Шалгуур үзүүлэлт	Үр нөлөөг үнэлэх хэсэг	Тохирох шалгах хэрэгсэл
1	Зорилгод хүрэх байдал	4 дугаар зүйлийн 4.1 дэх хэсэг- Актив удирдлагын компани, 6 дугаар зүйлийн 6.1 дэх хэсэг- Актив удирдлагын компанийн бие даасан байдал, 7 дугаар зүйлийн 7.1 дэх хэсэг- Актив удирдлагын компанийн эрхлэх үйл ажиллагаа, 9 дүгээр зүйлийн 9.1- Чанаргүй активыг	Зорилгод дүн шинжилгээ хийх

		шийдвэрлэх, захиран зарцуулах, 35 дугаар зүйлийн 35.1 дэх хэсэг- Актив удирдлагын компанийн үйл ажиллагаанд хяналт тавих.	
2	Практикт хэрэгжих боломж	7 дүгээр зүйлийн 7.2 дахь хэсэг	<u>Практикт турших</u>
3	Ойлгомжтой байдал	Хуулийн төсөл бүхэлдээ	<u>Ойлгомжтой байдлыг судлах</u>
4	Хүлээн зөвшөөрөгдөх байдал	4 дүгээр зүйлийн 4.1 дэх хэсэг	Хүлээн зөвшөөрөгдөх байдлын талаар өмнө хийгдсэн ажилд дүн шинжилгээ хийх
5	Харилцан уялдаа	Хуулийн төсөл бүхэлдээ	Хуулийн төслийн уялдаа холбоог шалгах

Дээрх шалгах хэрэгслийн дагуу хуулийн төслийн үр нөлөөг дараах байдлаар үнэллээ.

4.1 “Зорилгод хүрэх байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ:

Эдийн засгийн таатай бус өнөөгийн нөхцөлд банкны салбарт хуримтлагдсан чанаргүй зээл, активыг шийдвэрлэх замаар банк, санхүүгийн салбарын тогтвортой байдлыг хангах нь нэн чухал болохыг дээр дурдсан. Олон улсад их хэмжээний чанаргүй активыг шийдвэрлэх хамгийн үр дүнтэй аргад тооцогдсон Актив Удирдлагын тогтолцоог компани байгуулан, үйл ажиллагаа явуулах хэлбэрээр хэрэгжүүлж байна.

Актив удирдлагын компани нь банкнаас чанаргүй хөрөнгийг шилжүүлэн авч тэдгээр хөрөнгийн эргэн төлөгдөх дүнг нэмэгдүүлэх зорилгоор удирдан ажилладаг хувийн, төрийн эсвэл хамтарсан хэлбэрээр байгуулагддаг хуулийн этгээд юм.

Банкны балансаас чанаргүй зээлийг хассанаар Актив удирдлагын компани санхүүгийн хүндрэлд орсон банкуудын төлбөрийн болон хөрвөх чадварыг сэргээхэд тусалдаг бөгөөд үйл ажиллагаагаа хэвийн явуулах боломжийг олгодог онцлогтой.

Хууль санаачлагчийн зүгээс Актив удирдлагын тогтолцоог бүрдүүлэх тус хуулийн төслийг банк, санхүүгийн тогтвортой байдлыг хангах зорилго бүхий Актив удирдлагын компанийг хувийн хөрөнгө оруулалт давамгайлсан төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээд хэлбэрээр байгуулах, түүний үйл ажиллагааны эрх зүйн үндэслэлийг тогтоох зорилгоор боловсруулсан байх бөгөөд уг компани банкнаас тус төсөлд заасан чанаргүй зээл, активыг шилжүүлэн авах, түүнтэй холбогдох бусад үйл ажиллагаа эрхлэх тусгайлсан чиг үүргийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой харилцааг зохицуулахаар, тус компани банкнаас бусад санхүүгийн байгууллагаас чанаргүй актив шилжүүлэн авах үйл ажиллагааг хязгаарлахаар заасан байна.

Иймд хуулийн төслийн зорилго нь түүнийг боловсруулах болсон үндэслэл, хэрэгцээ шаардлагад нийцэж байна.

Хуулийн төслийн зорилго, зорилтыг хуулийн төслийн зохицуулалт нь хангахад чиглэсэн, зорилгыг хангах боломжтой байдлаар томъёологдсон эсэхийг үнэлэхээр хуулийн

төслийн зорилго, зорилтыг сонгож авсан дараах зохицуулалтуудтай харьцуулан дүн шинжилгээ хийлээ.

Актив удирдлагын тухай хуулийн төслийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1 дэх хэсэгт дүн шинжилгээ хийсэн байдал:

4.1.Актив удирдлагын компани нь банк, санхүүгийн тогтвортой байдлыг хангах зорилгоор банкнаас энэ хуульд тодорхойлсон чанаргүй активыг шилжүүлэн авах, түүнтэй холбогдох үйл ажиллагаа эрхлэх тусгайлсан чиг үүрэг бүхий төрийн өмчийн оролцоотой хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани байна.

Актив удирдлагын компанийг хуульд заасны дагуу үүсгэн байгуулсанаар чанаргүй зээл, активтай холбоотойгоор эдийн засагт тулгараад буй эрсдэлийг бууруулах, тогтвортой байдлыг хангах, хяналт, үр дүнг сайжруулах зэрэг цогц асуудлыг шийдвэрлэх боломжийг бүрдүүлнэ. Гэхдээ түүний үйл ажиллагааны хүрээ, засаглалын тогтолцоо, бүрэн эрхийг хуульчлан зааж өгөх нь чанаргүй зээл, активыг боломжит хэмжээгээр барагдуулах нөхцөлийг бүрдүүлэхийн зэрэгцээ чанаргүй активыг шийдвэрлэх бүх шатанд нэгдсэн нэг ойлголттой болж, үр дүн сайжрах ач холбогдолтой. Иймд тус зохицуулалт нь банк санхүүгийн салбарын тогтвортой байдлыг хангах зорилгоор актив удирдлагын компанийг үүсгэн байгуулах хуулийн зорилгод нийцсэн гэж үзэж байна.

Актив удирдлагын тухай хуулийн төслийн 6 дугаар 6.1 дэх хэсэгт дүн шинжилгээ хийсэн байдал:

6.1.Актив удирдлагын компани, түүний төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүн, гүйцэтгэх удирдлага, ажилтан, албан тушаалтан энэ хуульд заасан эрх, албан үүргээ хэрэгжүүлэхдээ аливаа этгээдээс хараат бус, бие даасан байна.

Чанаргүй зээл, активыг боломжит хэмжээгээр барагдуулж, банк, санхүүгийн салбарт эрсдэл хуримтлагдахаас сэргийлэх үйл ажиллагаанд Актив удирдлагын компанийн хараат бус байдал чухал нөлөөтэй болохыг Базелийн хороо, IAIS, IOSCO зэрэг олон улсын байгууллагууд зөвлөдөг. Дараах тохиолдолд Актив удирдлагын компанийн хараат бус байдал хангагдсан гэж үзнэ.

1. Актив удирдлагын компанийн эрх зүйн байдлыг тодорхойлсон хууль тогтоомжид түүний хараат бус байдлыг баталгаажуулж, тус компанийг үйл ажиллагаа, санхүүгийн тайлангаа ил тод тайлагнахыг шаардах;

2. Актив удирдлагын компанийн төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүнийг зөвхөн тодорхой шалтгааны улмаас эргүүлэн татдаг байхаар хуульд тусгах;

3. Актив удирдлагын компанийн төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүд болон ажилтнуудыг хуулиар хамгаалах.

Актив удирдлагын тухай хуулийн төслийн 6 дугаар зүйлээр Актив удирдлагын компанийн болон түүний ажилтан, албан тушаалтнуудын хараат бус байдлыг баталгаажуулсан байх бөгөөд бусад этгээдийн зүгээс тэдгээрийн үйл ажиллагаанд хөндлөнгөөс оролцох, нөлөөлөхийг хориглосон. Түүнчлэн тус хуулийн төслийн 21 дүгээр зүйлээр Актив удирдлагын компани болон ажилтан, албан тушаалтны баталгааг хуульчилж, 15 дугаар зүйлээр төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүнийг чөлөөлөх

үндэслэлийг нарийвчлан зааж, 32, 33 дугаар зүйлээр тус компанийн санхүүгийн болон үйл ажиллагааны ил тод байдлын тайлагналыг баталгаажуулсан байна.

Иймд Актив удирдлагын тухай хуулийн төслийн 6 дугаар зүйлийн 6.1 дэх хэсгийн зохицуулалт нь Актив удирдлагын компанийн хараат бус байдлыг бэхжүүлэх хуулийн зорилтыг хэрэгжүүлэх боломжийг бүрдүүлж байна гэж үзэж байна.

Актив удирдлагын тухай хуулийн төслийн 35 дугаар зүйлийн 35.1 дэх хэсэгт дүн шинжилгээ хийсэн байдал:

35.1.Актив удирдлагын компанийн үйл ажиллагаанд Санхүүгийн зохицуулах хороо хяналт тавина.

Чанаргүй зээл, активыг түргэн, шуурхай шийдвэрлэхэд Актив удирдлагын компанийн засаглал, хяналт үр нөлөөтэй байх шаардлагатай.

Олон улсын жишгээр Актив удирдлагын компанийн үйл ажиллагаанд дараах этгээд хяналт тавьж байна.

1. Санхүүгийн хяналт шалгалт явуулдаг байгууллага,
2. Сангийн яам,
3. Төв банк

Актив удирдлагын тухай хуулийн 35 дугаар зүйлд Актив удирдлагын компанийн үйл ажиллагаанд хяналт тавих чиг үүргийг Санхүүгийн зохицуулах хороо хүлээхээр заасан байна.

Иймд тус зохицуулалт нь Актив удирдлагын компанид тавих хяналтын эрх зүйн үндэслэлийг бүрдүүлэх зорилгыг хэрэгжүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлж, тус зорилгод нийцэж байна.

Актив удирдлагын тухай хуулийн төслийн 7 дугаар зүйлийн 7.1 дэх хэсэгт дүн шинжилгээ хийсэн байдал:

7 дугаар зүйл.Актив удирдлагын компанийн эрхлэх үйл ажиллагаа

7.1.Актив удирдлагын компани дараах үйл ажиллагааг эрхэлнэ:

7.1.1.энэ хуульд заасны дагуу чанаргүй активыг шилжүүлэн авах;

7.1.2.хөрөнгө, зээл, зээлийн хүүгийн төлбөрийг төлүүлэх, шаардлагатай тохиолдолд барьцаа, эрсдэлийн сангаар үүргийн гүйцэтгэлийг хангуулах зэргээр банкнаас шилжүүлэн авсан чанаргүй зээлийг өмчлөх, эзэмших, удирдах, захиран зарцуулах;

7.1.3.банкнаас шилжүүлэн авсан чанаргүй активыг сайжруулах эсхүл түүний үнэ цэнийг нэмэгдүүлэх, хамгаалах талаар дараах арга хэмжээг авах:

7.1.3.а.актив болон активын багцыг боломжит өндөр үнээр худалдан борлуулах, захиран зарцуулах;

7.1.3.б.чанаргүй активыг төлүүлэх, активт холбогдох этгээдийн актив

хөрөнгийг шалгах, хамгаалах;

7.1.3.в.активын багцыг үнэт цаас гаргах болон бусад аргаар санхүүжүүлэх;

7.1.3.г.зээлийн барьцаа хөрөнгийг худалдан борлуулах, захиран зарцуулах, эзэмшилдээ авах, санхүүжүүлэх, барьцаа хөрөнгөөр үүргийн гүйцэтгэлийг хангуулах;

7.1.3.д.Актив удирдлагын санг удирдах;

7.1.3.е.энэ хуулийн 35.5-д заасан журмаар тогтоосон бусад;

7.1.4.Банкны хүсэлтээр актив шийдвэрлэх үйл ажиллагаа.

Олон улсын жишгээр Актив удирдлагын компани дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлдэг.

1.эргэн төлөлтийг хамгийн өндөр байх зорилгоор хүндрэлд орсон санхүүгийн байгууллагын чанаргүй зээлийг өөртөө шилжүүлэн авах, удирдах,

2.хүндрэлд орсон банкны үйл ажиллагааг сайжруулахад оролцох,

3.банкны зээлээ эргэн төлөх чадварыг сайжруулах зорилгоор зээлдэгч этгээдэд бүтцийн өөрчлөлт хийх.

Эдгээр үйл ажиллагаа тус бүртгээ ихээхэн цаг хугацаа, хөрөнгө, хүч шаарддаг учраас Монгол Улсын Актив удирдлагын компани эдгээр үйл ажиллагааны нэг болох чанаргүй зээл, активыг шилжүүлэн авч, шийдвэрлэх үйл ажиллагааг дагнан эрхлэх нь үр дүнтэй гэж хууль тогтоогч үзсэн байна.

Хуулийн төслийн 7 дугаар зүйлд Актив удирдлагын компанийн эрхлэх үйл ажиллагааг заасан байх бөгөөд Монгол Улсын Актив удирдлагын компани чанаргүй зээл, активыг шилжүүлэн авах замаар шийдвэрлэх, түүнд холбогдох үйл ажиллагааг эрхлэхээр заасан нь Актив удирдлагын компанийн эрхлэх үйл ажиллагааны хүрээг тогтоох хуулийн зорилгод нийцэж, түүнийг хэрэгжүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлж байна.

Актив удирдлагын тухай хуулийн төслийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1 дэх хэсэгт дүн шинжилгээ хийсэн байдал:

9 дүгээр зүйл.Банкны хүсэлтээр актив шийдвэрлэх үйл ажиллагаа

9.1.Банк Актив удирдлагын компанид өөрийн чанаргүй активын төлбөрийг шаардах, төлүүлэх, хөрөнгө худалдан борлуулах зэргээр чанаргүй активыг шийдвэрлэх эрхийг олгож болно.

Солонгос, Хятад, Тайланд, Индонези зэрэг дэлхийн улс орнууд Активын удирдлагын компанийг байгуулсан нь чанаргүй зээл, активыг үр ашигтай аргаар шийдвэрлэхэд чухал түлхэц болсон байна.

Чанаргүй зээл, активыг Актив удирдлагын компани дараах 2 арга замаар шилжүүлэн авдаг байна.

1. Банк Актив удирдлагын компанид өөрийн чанаргүй активыг шийдвэрлэх эрхийг олгох,

2. Банк Актив удирдлагын компанид өөрийн чанаргүй зээл, активыг шууд захиран зарцуулах эрхийг олгох хүсэлт гаргах.

Актив удирдлагын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1 дэх хэсэгт Актив удирдлагын компани дээр дурдсан 2 арга замаар банкны чанаргүй зээл, активыг шилжүүлэн авах тухай зааж өгсөн байна. Энэ нь хуулийн төсөлд Актив удирдлагын компанийн чанаргүй зээл, активыг шилжүүлэн авах хүрээг тогтоох зорилгод нийцсэн гэж үзэж байна.

4.2 “Практикт хэрэгжих боломж” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ:

Хуулийн төслийн зохицуулалт нь практикт хэрэгжих боломжтой эсэхийг үнэлэхээр хуулийн төслөөс сонгож авсан дараах зохицуулалтын талаар туршсан байдалд дүн шинжилгээ хийх, санал авч дүгнэлт гаргах замаар үр нөлөөг судаллаа.

Актив удирдлагын тухай хуулийн төслийн 7 дугаар зүйлийн 7.2 дахь хэсэгт дүн шинжилгээ хийсэн байдал:

7.2.Энэ хуулийн хэрэгжилтийг хангах, хөрөнгө, өр төлбөрийн зүй зохистой удирдлагыг хэрэгжүүлэх зорилгоор Актив удирдлагын компани нь хуулиар хориглоогүй, энэ хуулийн 7.1-д зааснаас бусад үйл ажиллагааг эрхэлж болно.

Дэлхийн банкнаас гаргасан “Төрийн актив удирдлагын компани” сэдэвт судалгаанаас үзэхэд дэлхийн улс орнууд чанаргүй зээл активыг үр дүнтэй түргэн шуурхай шийдвэрлэж, банк, санхүүгийн салбарыг хямралаас сэргийлэх, тогтвортой байдлыг хангах зорилгоор Актив удирдлагын компанийг байгуулсан байна³.

Монгол улсын хувьд Актив удирдлагын компанийг байгуулах талаар 2015 оноос эхлэн төрөөс анхаарч ажилласан бөгөөд санхүүгийн салбарт эрсдэл хуримтлагдахаас сэргийлэх, тогтвортой байдлыг хангах зорилгоор Актив удирдлагын компанийг байгуулах эрх зүйн орчинг бүрдүүлэхийг Улсын Их Хурлаас Засгийн газар, Монголбанк, Санхүүгийн зохицуулах хороонд даалгаж ирсэн бөгөөд тус ажлын хүрээнд эдгээр байгууллагын зүгээс банкуудтай Актив удирдлагын компани байгуулах талаар хамтран ажиллаж ирсэн. Харин тус компанийг байгуулан үр дүнтэй ажиллуулах эрх зүйн орчинг бүрдүүлэх шаардлагатай байна.

Иймд Актив удирдлагын тухай хуулийн төсөл батлагдсан тохиолдолд Актив удирдлагын компани байгуулагдан хуульд заасан үйл ажиллагаа эрхлэх замаар үр дүнтэй ажиллах боломжтой эсэх талаар дүн шинжилгээ хийлээ.

Чанаргүй зээл, актив нэмэгдэж, эрсдэл даах чадвар сулрахад банк зээл олголтоо хумьж, эрсдэл өндөртэй салбарт нэмэлт санхүүжилт олгохоос зайлсхийдэг байна.

Монгол Улсын банкны салбарт дээр дурдсан нөхцөл байдал бий болоод байна. 2010 оны эцэст зээл банкны активын 66 хувийг бүрдүүлж байсан бол өнгөрсөн оны эцэст 46 хувьд хүрч 20 нэгжээр буурчээ.

³ A world bank study, Public asset management companies, 2016, p71

Хэрэв зөвхөн эрсдэл даах чадварын хүндрэлд орох 4 банк зээлийн эрсдэлээ бууруулах арга хэмжээ авахад цаашид эдийн засаг дахь зээлийн хэмжээ одоогийн түвшнөөс 30 орчим хувиар агших төлөвтэй байна.

Уул уурхай, барилга, боловсруулах үйлдвэрлэл, худалдаа зэрэг эдийн засгийн голлох салбарын зээлийн нийт зээлд эзлэх хувь буурч, хэрэглээ, үндсэн хөрөнгө санхүүжүүлэх зорилготой иргэдийн зээлийн хэмжээ 2016 онд нэмэгдсэн. Баялаг бүтээх, хөрөнгө оруулалтын зориулалтай бодит секторын зээл хумигдаж байгаа нь аж ахуйн нэгжид олгосон зээлийн эрсдэл нь иргэдийн зээлийн эрсдэлээс харьцангуй өндөр байгаатай холбоотой.

Төв болон Зүүн Европын орнуудын (*Central, Eastern, South-Eastern*) 1998-2011 оны⁴ нөхцөлд байдалд хийсэн судалгаа, Нефть олборлогч орнуудын (*Gulf Cooperation Council*) 1995-2008 оны⁵ эдийн засгийн хөгжилд хийсэн дүгнэгт, хөгжиж буй орнуудын (*Emerging market*) 1966-2010 онуудын туршлага⁶ зэргээс харахад чанаргүй зээлийн өсөлт нь санхүүгийн зуучлалыг зогсонги байдал оруулж, эдийн засгийн идэвхжилтийг сулруулан, бодит секторын өсөлтийг хязгаарлаж, ажилгүйдлийг нэмэгдүүлэх нөлөөтэй байна.

Чанаргүй зээл өсч, бодит секторын зээл буурахад эдийн засгийн голлох үзүүлэлтүүд огцом буурдаг бөгөөд улс орны эдийн засгийн хөгжлийг сулруулах нөлөөтэй⁷. Түүнчлэн чанаргүй зээл нэмэгдэх нь зээл олголтыг бууруулж хямралыг улам гүнзгийрүүлэх бөгөөд эргээд зээлийн чанарыг нэмж муутгах хандлагатай болно.

Энэ нь төсөв, мөнгөний хатуу бодлого баримталж буй өнөөдрийн нөхцөлд эдийн засгийн сэргэлтийг удаашруулах, ажилгүйдлийг нэмэгдүүлэх, халамжийн зардлыг өсгөх нөлөөтэй. Мөн татварын орлогыг бууруулж, өрийн тэнцвэрт байдалд хүрэх зорилтыг хэрэгжүүлэхэд томоохон саад учруулна. Банкны салбарт тогтворгүй байдал үүсч, зах зээлд агшилт гүнзгийрэх нь Монгол Улсын зээлжих зэрэглэлийг өсгөж, санхүүжилтийг зардлыг бууруулах тулгамдсан арга хэмжээнд сөргөөр нөлөөлж, банкны салбараас эх үүсвэр гадагшлах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

Эдгээр асуудлыг актив удирдлагын мэргэшсэн институцийг байгуулж, эрсдэлтэй зээлийг зохистой үнээр шилжүүлэн авах замаар банкны чанаргүй зээлийг бууруулж, ирээдүйд учирч болох эрсдэлээс сэргийлэх, банк, санхүүгийн салбарын тогтвортой байдлыг хадгалах шаардлагатай байна.

Актив удирдлагын тухай хуулийн төслийн дагуу Актив удирдлагын компанийг байгуулах болон ийнхүү байгуулах нь дээр дурдсан Монгол Улсын банк, санхүүгийн салбарт үүсч болох асуудлаас сэргийлэх, шийдвэрлэх эсэх, тус компанийн эрхлэх үйл ажиллагаа, эрх зүйн байдлын талаар Сангийн яам, Монголбанкны Ерөнхийлөгч, Санхүүгийн зохицуулах хорооны төлөөлөл буюу хуулийн төслийг боловсруулахад оролцсон гишүүдээс ажлын хэсгийн хурал дээр болон цахим хэлбэрээр санал авсан.

---

⁴ Nonperforming loans in CESEE: Determinants and Impact on Macroeconomic performance, *Nir Klein*, 2013

⁵ Nonperforming loans in the GCC Banking system and their macroeconomic effects, *Raphael Espinoza and Ananthakrishnan*, 2010

⁶ Bank asset quality in Emerging markets: Determinants and Spillovers, *Reinout De Bock and Alexander Demyanets*, 2012

⁷ PPT presentation, ADB-China Huarong jointly hosted the Financial Stability Seminar on Managing NPLs in Asia and Europe, Shanghai, PRC

Дээрх санал асуулгад Сангийн яам, Монголбанк, Санхүүгийн зохицуулах хорооны төлөөлөл хуулийн төсөл болон Актив удирдлагын компани байгуулахыг дэмжиж байгаа, тус компани байгуулагдсанаар банк, санхүүгийн салбарт үүсч болох дээр дурдсан эрсдэлээс сэргийлнэ гэж үзэж байгаагаа илэрхийлсэн. Мөн Актив удирдлагын компанийн эрхлэх үйл ажиллагаа, эрх зүйн байдлын талаар тодорхой санал өгсөн.

Олон улсын туршлага, дээр дурдсан саналаас үзэхэд Актив удирдлагын компани нь чанаргүй зээл, активыг шийдвэрлэх замаар банк, санхүүгийн салбарыг эрсдэлээс сэргийлэх зорилгоор байгуулагдаж, чанаргүй зээл, активт холбогдох хөрөнгө, өр төлбөрийн зохистой удирдлагыг хэрэгжүүлдэг байна.

Иймд хуулийн төслийн 7.2 дахь хэсэг нь Актив удирдлагын компани үйл ажиллагаа явуулах үндэслэлийг бүрдүүлсэн бөгөөд түүнийг хэрэгжүүлэхэд учрах саад бэрхшээл байхгүй буюу практикт шууд хэрэгжих боломжтой гэж дүгнэлээ.

“Ойлгомжтой байдлыг судлах” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ:

Хуулийн төсөл нь хэрэгжүүлэх, хэрэглэх этгээдэд ойлгомжтой байдлаар томъёологдсон эсэхийг тогтоох зорилгоор Сангийн яам, Монголбанкны Ерөнхийлөгч, Санхүүгийн зохицуулах хорооны төлөөлөл буюу хуулийн төслийг боловсруулахад оролцсон Ажлын хэсгийн гишүүдээс санал авахад хуулийн төслийн ойлгомжтой байдал гэсэн шалгах хэрэгслийн хүрээнд ойлгомжгүй байгаа зохицуулалт байхгүй тухай дараах саналаа ирүүлсэн байна.

№	Санал ирүүлсэн байгууллагын нэр	Саналын агуулга	Ойлгомжгүй байгаа хуулийн төслийн зохицуулалт
1	Сангийн яам, Монголбанк, Санхүүгийн зохицуулах хороо	Актив удирдлагын тухай хуулийн төсөл нь зөв ойлгож, хэрэгжүүлэх боломжтой байдлаар боловсруулагдсан байна.	-

Түүнчлэн энэхүү шалгах хэрэгслийн дагуу хуулийн төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлд заасан хууль тогтоомжийн төслийн эх бичвэрийн агуулгад тавих нийтлэг шаардлага, 30 дугаар зүйлд заасан хуулийн төслийн хэл зүй, найруулгад тавих нийтлэг шаардлагад нийцүүлэн боловсруулсан эсэхийг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн дараах заалтад заасан шаардлагыг хангасан эсэхэд хариулт өгөх замаар шалгалаа.

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлд заасан Хуулийн төслийн эх бичвэрийн агуулгад тавих нийтлэг шаардлага	
Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн зохицуулалт	Хуулийн төслийн зохицуулалтад үнэлгээ хийсэн байдал

<p>29.1.1.Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээнд нийцсэн, бусад хууль, үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлалтай уялдсан байх;</p>	<p>1. Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван есдүгээр зүйлийн 19.1-д “Төрөөс хүний эрх, эрх чөлөөг хангахуйц эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн болон бусад баталгааг бүрдүүлэх, хүний эрх, эрх чөлөөг зөрчихтэй тэмцэх, хөндөгдсөн эрхийг сэргээн эдлүүлэх үүргийг иргэнийхээ өмнө хариуцна” хэмээн хуульчилсан. Монгол Улсын Үндсэн хуулийн тавдугаар зүйлд төрд эдийн засгийн аюулгүй байдал, аж ахуйн бүх хэвшлийн болон хүн амын нийгмийн хөгжлийг хангах зорилгод нийцүүлэн эдийн засгийг зохицуулах үүргийг хүлээлгэсэн бөгөөд энэ талаар хуульчлан баталгаажуулсантай хуулийн төсөл нийцэж байна.</p> <p>Мөн Монгол Улсын Их Хурлын 2016 оны 11 дүгээр сарын 24-ний өдрийн “Эдийн засгийг сэргээх хөтөлбөр” батлах тухай 71 дүгээр тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар баталсан Тэргүүн ээлжинд боловсруулж, батлуулах шаардлагатай хууль, УИХ-ын бусад шийдвэрийн төслийн жагсаалтын 4 дэх хэсэгт “арилжааны банкуудын оролцоотойгоор активын удирдлагын институц байгуулж, банкны системийн чанаргүй зээлийн хэмжээг бууруулах замаар санхүүгийн тогтвортой байдлыг хангах зорилгоор Активын удирдлагын институцийн тухай хуулийн төсөл боловсруулж, УИХ-д өргөн мэдүүлэх”-ээр тусгасан байна.</p> <p>2. Хуулийн төслийн зохицуулалтууд нь Монгол Улсын олон улсын гэрээнд нийцэх бөгөөд хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа бусад хууль тогтоомжтой зөрчилдөх зохицуулалт агуулаагүй байна.</p> <p>Иймд уг шаардлагыг хангасан байна.</p>
<p>29.1.2.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаанд хамаарах асуудлыг бүрэн тусгасан байх;</p>	<p>Уг шаардлагыг хангасан байна.</p>
<p>29.1.3.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцааны хүрээнээс хальсан асуудлыг тусгахгүй байх;</p>	<p>Уг шаардлагыг хангасан байна.</p>
<p>29.1.4.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаанд үл хамаарах хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах буюу хүчингүй болсонд тооцох тухай заалт тусгахгүй байх;</p>	<p>Уг шаардлагыг хангасан байна.</p>
<p>29.1.5.зүйл, хэсэг, заалт нь хоорондоо зөрчилгүй байх;</p>	<p>Уг шаардлагыг хангасан байна.</p>
<p>29.1.6.хэм хэмжээ тогтоогоогүй, тунхагласан шинжтэй буюу нэг удаа</p>	<p>Уг шаардлагыг хангасан байна.</p>

хэрэгжүүлэх заалт тусгахгүй байх;	
29.1.7.бусад хуулийн заалтыг давхардуулан заахгүйгээр шаардлагатай бол түүнийг эш татах, энэ тохиолдолд эшлэлийг тодорхой хийж, хуулийн нэр болон хэвлэн нийтэлсэн албан ёсны эх сурвалжийг бүрэн гүйцэд заасан байх;	Уг шаардлагыг хангасан байна.
29.1.8.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаа, хуулийн үйлчлэх хүрээ, эрх зүйн харилцаанд оролцогч хүн, хуулийн этгээдийн эрх, үүрэг, зохицуулалтад удирдлага болгох, харгалзан үзэх нөхцөл байдал, нийтийн эрх зүйн этгээдийн чиг үүрэг, эрх хэмжээ, тэдгээрийг биелүүлэх журам;	Уг шаардлагыг хангасан байна.
29.1.9.шаардлагатай тохиолдолд эрх зүйн хэм хэмжээг зөрчсөн этгээдэд хүлээлгэх хариуцлагын төрөл, хэмжээ, хуулийн хүчин төгөлдөр болох хугацаа, хууль буцаан хэрэглэх тухай заалт, хуулийг дагаж мөрдөх журмын зохицуулалт, бусад хуулийн зүйл, заалтыг хүчингүй болсонд тооцох, хасах заалт;	Уг шаардлагыг хангасан байна.
29.1.10.шаардлагатай тохиолдолд бусад хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах болон хууль хүчингүй болсонд тооцох тухай дагалдах хуулийн төслийг боловсруулсан байх;	Уг шаардлагыг хангасан байна.
29.1.11.хуулийн төсөл нь хуулийн зорилго гэсэн зүйлтэй байж болох бөгөөд зорилгод тус хуулиар хангахаар зорьж байгаа иргэний үндсэн эрх, бэхжүүлэх үндсэн зарчим, хүрэх үр дүнг тусгана.	Уг шаардлагыг хангасан байна. Хуулийн төслийн зорилт нь банк, санхүүгийн салбарын тогтвортой байдлыг хангах зорилго бүхий Монгол Улсын Актив Удирдлагын Компанийн үйл ажиллагааны зарчим, удирдлага, зохион байгуулалтын эрх зүйн үндэс болон эрхлэх үйл ажиллагааны хүрээг тогтоож, зохицуулахад оршино гэж тус төсөлд заасан.
Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн найруулгад тавих нийтлэг шаардлага	30 дугаар зүйлд заасан Хуулийн төслийн хэл зүй,
30.1.1.Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хуульд хэрэглэсэн нэр томъёог хэрэглэх;	Уг шаардлагыг хангасан байна.
30.1.2.нэг нэр томъёогоор өөр өөр ойлголтыг илэрхийлэхгүй байх;	Уг шаардлагыг хангасан байна.
30.1.3.үг хэллэгийг монгол хэл бичгийн дүрэмд нийцүүлэн хоёрдмол	Уг шаардлагыг хангасан байна.

утгагүй товч, тодорхой, ойлгоход хялбараар бичих;	
30.1.4.хүч оруулсан нэр томьёо хэрэглэхгүй байх;	Уг шаардлагыг хангасан байна.
30.1.5.жинхэнэ нэрийг ганц тоон дээр хэрэглэх.	Уг шаардлагыг хангасан байна.

“Хүлээн зөвшөөрөгдөх байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ:

Энэ шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийн зохицуулалтыг хэрэглэх байгууллага хүлээн зөвшөөрч, хэрэгжүүлэх боломжтой эсэх тухай хуулийн төслийн зохицуулалтын нөлөөлөхүйц байдал, хэрэгжих боломжийн судалгааг хуулийн дараах зүйл, хэсэг, заалтын хүрээнд Сангийн яам, Монголбанкны Ерөнхийлөгч, Санхүүгийн зохицуулах хорооны төлөөлөл буюу уг хуулийн төслийг боловсруулахад оролцсон Ажлын хэсгийн гишүүд болох эдгээр байгууллагын төлөөллөөс санал авах байдлаар судалж, дүн шинжилгээ хийлээ.

Актив удирдлагын тухай хуулийн төслийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1 дэх хэсэгт дүн шинжилгээ хийсэн байдал:

4.1.Актив удирдлагын компани нь банк, санхүүгийн тогтвортой байдлыг хангах зорилгоор банкнаас энэ хуульд тодорхойлсон чанаргүй активыг шилжүүлэн авах, түүнтэй холбогдох үйл ажиллагаа эрхлэх тусгайлсан чиг үүрэг бүхий төрийн өмчийн оролцоотой хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани байна.

Сангийн яам, Монголбанкны Ерөнхийлөгч, Санхүүгийн зохицуулах хорооны төлөөлөл буюу тус хуулийн төслийг боловсруулах Ажлын хэсгийн гишүүд болох эдгээр байгууллагын төлөөлөл “банк, санхүүгийн салбарт эрсдэл хуримтлагдахаас сэргийлэх, тогтвортой байдлыг хангах зорилго бүхий, чанаргүй зээл, активыг шийдвэрлэх үйл ажиллагаа явуулах Актив удирдлагын компани байгуулах”-ыг дэмжсэн байна.

Хуулийн төслийн дагуу Актив удирдлагын компани байгуулахад Сангийн яам, Монголбанк, Санхүүгийн зохицуулах хороо чухал үүрэгтэй оролцох бөгөөд түүний үйл ажиллагаанд хяналт тавьж ажиллах тул эдгээр байгууллагын төлөөллөөс санал авсан болно.

Эдгээр байгууллага Актив удирдлагын компани байгуулагдан үйл ажиллагаа явуулахыг дэмжиж байгаа тул хуулийн төслийн Актив удирдлагын компани байгуулан үйл ажиллагаа явуулах тухай зохицуулалт хэрэгжих боломжтой гэсэн дүгнэлтэд хүрлээ.

“Хуулийн төслийн уялдаа холбоог шалгах” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ:

Хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөө үнэлэх аргачлалд заасан дараах асуултад хариулах замаар хуулийн төслийн уялдаа холбоог бүхэлд нь шалгахыг зорилоо.

д/д	Асуулт	Хариулт буюу дүн шинжилгээ
1	Хуулийн төслийн зохицуулалт тухайн хуулийн зорилттой нийцэж байгаа эсэх;	Хуулийн төслийн зохицуулалт нь Актив удирдлагын тухай хуулийн төслийн зорилтод нийцэж байна.
2	Хуулийн төслийн “Хууль тогтоомж” гэсэн хэсэгт заасан хуулиудын нэр тухайн харилцаанд хамаарах хууль мөн эсэх;	Хуулийн төслийн 2 дугаар зүйлд заасан Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний хууль, Төв банк /Монголбанк/-ны тухай хууль, Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хууль ⁸ , Банкны тухай хууль ⁹ нь тус хуулийн төсөлд болон төслөөр зохицуулах харилцаанд хамаарна.
3	Хуулийн төсөлд тодорхойлсон нэр томъёо тухайн хуулийн төслийн болон бусад хуулийн нэр томъёотой нийцэж байгаа эсэх;	Хуулийн төслийн 3 дугаар зүйлд тодорхойлсон нэр томъёо тухайн хуулийн төслийн болон бусад хуулийн нэр томъёотой нийцэж байгаа болно.
4	Хуулийн төслийн зүйлийн нэр тухайн зүйлд байгаа хэсэг, заалтын агуулгатай нийцэж байгаа эсэх;	Хуулийн төслийн зүйлийн нэр тухайн зүйлд байгаа хэсэг, заалтын агуулгатай нийцэж байгаа болно.
5	Хуулийн төслийн зүйл, заалт тухайн хуулийн төсөл болон бусад хуулийн заалттай нийцэж байгаа эсэх;	Хуулийн төслийн зүйл, заалт тухайн хуулийн төсөл болон бусад хуулийн заалттай нийцэж байна.
6	Хуулийн төслийн зүйл, заалт тухайн хуулийн төслийн болон бусад хуулийн заалттай давхардсан эсэх;	Хуулийн төслийн зүйл, заалт тухайн хуулийн төслийн болон бусад хуулийн заалттай давхардаагүй.
7	Хуулийн төсөлд тухайн хуулийн төсөл болон бусад хуулиас авсан эшлэлийг зөв хийсэн эсэх;	Хуулийн төсөлд тухайн хуулийн төслөөс болон бусад хуулиас эшлэл авсан зохицуулалтууд нь зөв хийгдсэн байна.
8	Хуулийн төсөлд төрийн байгууллагын гүйцэтгэх чиг үүргийг давхардуулан тусгасан эсэх;	Хуулийн төсөлд төрийн байгууллагын гүйцэтгэх чиг үүргийг давхардуулан тусгасан зохицуулалт байхгүй байна.
9	Хуулийн төслийг хэрэгжүүлэх этгээдийг тодорхой тусгасан эсэх;	Хуулийн төслийн 35.1-д "Актив удирдлагын компанийн үйл ажиллагаанд Санхүүгийн зохицуулах хороо хяналт тавина." Гэх зэргээр тодорхой тусгаж өгсөн байна.
10	Татварын хуулиас бусад хуулийн төсөлд албан татвар, төлбөр, хураамж тогтоосон эсэх;	Албан татвар, төлбөр, хураамж тогтоосон зохицуулалт тусгагдаагүй байна.
11	Тухайн хуулийн төсөлд тусгасан тусгай зөвшөөрөлтэй холбоотой зохицуулалтыг Аж ахуйн үйл	Хуулийн төсөлд аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрөлтэй холбоотой зохицуулалт

⁸ Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хууль- “Төрийн мэдээлэл” эмхтгэлийн 2005 оны 46 дугаарт нийтлэгдсэн

⁹Банкны тухай хууль-“Төрийн мэдээлэл” эмхтгэлийн 2010 оны 7 дугаарт нийтлэгдсэн.

	ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуульд тусгасан эсэх;	тусгагдаагүй байна.
12	Монгол Улсын Үндсэн хууль болон Монгол Улсын олон улсын гэрээнд заасан хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт тусгасан эсэх;	Монгол Улсын Үндсэн хууль болон Монгол Улсын олон улсын гэрээнд заасан хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт тусгагдаагүй байна.
13	Хуулийн төслийн зүйл, заалт жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангасан эсэх;	Хуулийн төслийн зүйл, заалт жендэрийн эрх тэгш байдалд нөлөөлөх, холбогдох зохицуулалт агуулаагүй байна.
14	Хуулийн төсөлд шударга бус өрсөлдөөнийг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгагдсан эсэх;	Хуулийн төсөлд шударга бус өрсөлдөөнийг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгагдаагүй байна.
15	Хуулийн төсөлд авилга, хүнд суртлыг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгагдсан эсэх;	Хуулийн төсөлд авилга, хүнд суртлыг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгагдаагүй байна.
16	Хуулийн төсөлд тусгасан хориглосон зохицуулалтыг зөрчсөн этгээдэд хүлээлгэх хариуцлагын талаар тодорхой тусгасан эсэх.	Хуулийн төслийн 36 дугаар зүйлийн 36.1-д "Энэ хуулийг зөрчсөн хүн, хуулийн этгээдэд Зөрчлийн тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ" гэж зааж зохицуулсан. Гэвч хуулийн төсөлд тусгасан хориглосон зохицуулалтыг зөрчсөн этгээдэд хүлээлгэх хүлээлгэх хариуцлагыг нарийвчлан тодорхой заагаагүй байна. Хуулийн төслийг дагалдан гарах хуулийн төслийн Зөрчлийн хуульд оруулах нэмэлт, өөрчлөлтийн төсөлд нарийвчлан тусгах шаардлагатай гэж үзэж байна.

ТАВ.ҮР ДҮНГ ҮНЭЛЖ, ЗӨВЛӨМЖ ӨГСӨН БАЙДАЛ

5.1.Баримтжуулалт

Хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэхэд ашигласан дараах баримт бичиг, мэдээлэл, тоо баримтыг цуглуулан үр нөлөөг тооцох ажиллагааны тайланд баримтжуулж хавсаргалаа.

1. Улсын Их Хурлын 2015 оны 41 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Эдийн засгийн хүндрэлээс гарах арга хэмжээний хөтөлбөр” -ийн 2.2 дахь хэсэг;
2. Улсын Их Хурлын 2015 оны 93 дугаар тогтоолоор батлагдсан "Төрөөс мөнгөний бодлогын талаар 2016 онд баримтлах үндсэн чиглэл"-ийн 3.1 дахь хэсэг;
3. Улсын Их Хурлын 2016 оны 68 дугаар тогтоолоор батлагдсан "Төрөөс мөнгөний бодлогын талаар 2017 онд баримтлах үндсэн чиглэл"-ийн 3.2 дахь хэсэг;
4. Монгол Улсын Их Хурлын 2016 оны 11 дүгээр сарын 24-ний өдрийн “Эдийн засгийг сэргээх хөтөлбөр” батлах тухай 71 дүгээр тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар баталсан Тэргүүн ээлжинд боловсруулж, батлуулах шаардлагатай хууль, УИХ-ын бусад шийдвэрийн төслийн жагсаалтын 4 дэх хэсэг;
5. Актив удирдлагын тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлал, хуулийн төсөл;
6. Актив удирдлагын тухай хуулийн төслийн талаарх танилцуулга;

7. A world bank study, Public asset management companies, 2016, холбогдох хэсэг;
8. Nonperforming loans in CESEE: Determinants and Impact on Macroeconomic performance, Nir Klein, 2013;
9. Nonperforming loans in the GCC Banking system and their macroeconomic effects, Raphael Espinoza and Ananthakrishnan, 2010;
10. Хуулийн төслийн практикт хэрэгжих боломжийн талаар санал авсан саналын хуудас;
11. Хуулийн төслийн ойлгомжтой байдал, хүлээн зөвшөөрөгдөх байдлын талаар авсан саналын хуудас.

5.2. Үнэлэлт дүгнэлт

Энэхүү үнэлгээний ажлын явцад албан бичгээр санал авах, олон улсын туршлага болон эрдэмтдийн хийсэн судалгаа, улс орнуудын сайн туршлага бүхий хуультай харьцуулах, давхардал хийдлийг илрүүлэхээр хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа хууль тогтоомж болон олон улсын сайн туршлагатай харьцуулсан дүн шинжилгээ хийх зэрэг аргыг хэрэглэснээс гадна энэ асуудлын хүрээнд хийгдсэн албан ёсны судалгааг ашигласан болно.

Хуулийн төслийн үр нөлөөг шалгуур үзүүлэлт тус бүрээр дараах байдлаар үнэлж дүгнэлээ.

“Зорилгод хүрэх байдал” шалгуур үзүүлэлтээр:

Хуулийн төслийн зорилго нь хуулийн төслийг боловсруулах болсон хэрэгцээ шаардлага, үндэслэлүүдтэй нийцэх эсэхэд, мөн хуулийн төслийн зорилгыг уг хуулийн төслийн зохицуулалт хангаж, илэрхийлж чадахаар бүрэн гүйцэд томъёологдсон эсэхэд үнэлгээ хийхэд хуулийн төслийн зорилго үзэл баримтлалд тусгасан хуулийн төсөл боловсруулах хэрэгцээ шаардлага, үндэслэлийг бүрэн илэрхийлж чадсан байна.

Хуулийн төслийн зохицуулалт нь хуулийн төсөлд тодорхойлсон зорилго, зорилгыг бүрэн илэрхийлж, үүнийг хэрэгжүүлэхэд чиглэгдэж чадсан эсэх талаар хуулийн төслийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1, 6 дугаар зүйлийн 6.1, 7 дугаар зүйлийн 7.1, 9 дүгээр зүйлийн 9.1, 35 дугаар зүйлийн 35.1 дэх хэсгийг сонгон үнэлгээг хийлээ.

Хуулийн төслийн эдгээр зохицуулалтыг дараах байдлаар хуулийн төслийн зорилгод нийцсэн байна гэж дүгнэв. Үүнд :

- 4 дүгээр зүйлийн 4.1 дэх хэсэг – Актив удирдлагын компанийг хуульд заасны дагуу үүсгэн байгуулсанаар чанаргүй зээл, активтай холбоотойгоор эдийн засагт тулгараад буй эрсдэлийг бууруулах, тогтвортой байдлыг хангах, тэдгээрт тавих хяналт, үр дүнг сайжруулах зэрэг асуудлыг шийдвэрлэх боломж бүрдэх бөгөөд энэ нь хуулийн төслийн зорилгод нийцсэн, уг зорилгыг хангах боломжтой байдлаар томъёологдсон байна.
- 6 дугаар зүйлийн 6.1 дэх хэсэг – Актив удирдлагын компани, түүний ажилтан, албан тушаалтан аливаа этгээдээс хараат бус, бие даасан байх зохицуулалт нь тус компани хараат бусаар чиг үүргээ хэрэгжүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлэх хуулийн төслийн зорилгод нийцэж байна.

- 7 дугаар зүйлийн 7.1 дэх заалт –Банкнаас Актив удирдлагын компанид чанаргүй зээл, актив шилжүүлэх нөхцөл болон захиран зарцуулах эрх олгох нөхцөлийг заасан нь эдгээр хөрөнгийг Актив удирдлагын компаниас үр ашигтай, түргэн шуурхай удирдах нөхцөлийг бүрдүүлсэн байх тул энэ нь хуулийн төслийн зорилгод нийцтэй, түүнийг хэрэгжүүлэх боломжтой байдлаар тусгагдсан байна гэж дүгнэсэн болно.
- 9 дүгээр зүйлийн 9.1 дэх хэсэг –Актив удирдлагын компанийн эрхлэх үйл ажиллагааг нарийвчлан тусгасан нь чанаргүй зээл, активыг шилжүүлэн авах, түүнийг шийдвэрлэх үйл ажиллагааг тодорхой болгохын зэрэгцээ тус компанийн үйл ажиллагааны үндэслэл, хүрээг тогтоож байх тул хуулийн төслийн зорилгод нийцсэн байна.
- 35 дугаар зүйлийн 35.1 дэх хэсэг – Актив удирдлагын компанийн үйл ажиллагаанд Санхүүгийн зохицуулах хороо хяналт тавихаар заасан байгаа нь тус компанийн үйл ажиллагаанд хяналт тавих үндэслэлийг тогтоох зорилгод нийцсэн зохицуулалт болсон.

“Практикт хэрэгжих боломж” шалгуур үзүүлэлтээр:

Энэ шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийн Актив удирдлагын компанийг байгуулах, үйл ажиллагаа явуулах үндэслэлийг бүрдүүлсэн зохицуулалтын үр нөлөөг банк, санхүүгийн салбарт одоо үүсч буй асуудал болон түүнийг шийдвэрлэх боломж, уг хуулийг хэрэгжүүлэх байгууллага болох Сангийн яам, Монголбанк, Санхүүгийн зохицуулах хорооноос авсан саналд үндэслэн дүн шинжилгээ хийсэн болно.

Чанаргүй зээл, активаас үүдэн банк, санхүүгийн салбарт хямрал үүсэхээс сэргийлэх, тус салбарын тогтвортой байдлыг хангах зорилгоор дэлхийн улс орнууд Актив удирдлагын компанийг байгуулан, үр дүнтэй ажиллуулж байгаа бөгөөд цаашид хуулийн төсөлд тусгагдсаны дагуу Актив удирдлагын компанийг байгуулан, тус компани хуульд заасан чанаргүй зээл, активыг шийдвэрлэх үйл ажиллагаа явуулахад учрах хүндрэл, саад бэрхшээл байхгүй байна.

Түүнчлэн Сангийн яам, Монголбанк, Санхүүгийн зохицуулах хорооны төлөөлөл “чанаргүй зээл, активыг шийдвэрлэх замаар банк, санхүүгийн салбарын тогтвортой байдлыг хангах чиг үүрэг бүхий Актив удирдлагын компани байгуулах”-ыг дэмжиж байгаа тухай санал өгсөн байх тул уг зохицуулалтыг практикт шууд хэрэгжих боломжтой гэж дүгнэсэн.

Ойлгомжтой байдал шалгуур үзүүлэлтээр:

Энэ шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төсөлд холбогдох байгууллага болох Сангийн яам, Монголбанк, Санхүүгийн зохицуулах хорооны төлөөллөөс тусгайлсан санал ирүүлээгүй тул хуулийн төслийг ойлгож хэрэгжүүлэх боломжтой байна гэж үзсэн.

Түүнчлэн хуулийн төсөл боловсруулалтын хувьд Хууль тогтоомжийн тухай хуульд заасан хуулийн төсөлд тавигдах шаардлагад нийцсэн байна.

“Хүлээн зөвшөөрөгдөх байдал” шалгуур үзүүлэлтээр:

Энэ шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийг хэрэгжүүлэх байгууллага хүлээн зөвшөөрч хэрэгжүүлэх боломжтой эсэхийг судлахаар хуулийн төслөөр үүрэг хүлээлгэсэн, шинэ бүтэц, чиг үүрэг нэмсэн хуулийн төслийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1 дэх хэсгийг сонгон авч үр нөлөөг нь үнэллээ.

Хуулийн төслөөр Актив удирдлагын компанийг шинээр байгуулах зохицуулалт оруулсан байх тул Сангийн яам, Монголбанк, Санхүүгийн зохицуулах хорооны төлөөллөөс дээрх зохицуулалтын талаар санал авахад дэмжиж байгаа тухай санал өгсөн.

Иймд дээрх зохицуулалт нь хэрэгжих боломжтой байдлаар хуулийн төсөлд тусгагдсан төдийгүй хуулийн төслийн зорилгод нийцсэн үр ашигтай зохицуулалт болсон байх тул уг шалгуур үзүүлэлтийг хангасан байна гэж үзсэн болно.

Харилцан уялдаа шалгуур үзүүлэлтээр:

Энэ шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд “Хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх аргачлал”-д тусгагдсан асуултад хариулах замаар хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлсэн бөгөөд хуулийн төслийн зохицуулалтууд нь өөр хоорондоо болон бусад холбогдох хууль тогтоомжийн уялдаа холбоотой байдлаар тусгагдсан байна.

Харин хуулийн төсөлд тусгасан хориглосон зохицуулалтыг зөрчсөн этгээдэд хүлээлгэх хариуцлагын талаар тодорхой, нарийвчлан тусгаж өгөөгүй байна гэж үзэж болохоор байна. Тодруулбал:

- Хуулийн төслийн 36 дугаар зүйлийн 36.1-д "Энэ хуулийг зөрчсөн хүн, хуулийн этгээдэд Зөрчлийн тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ" гэж зааж зохицуулсан. Иймд хуулийн төслийг дагалдан гарах Зөрчлийн хуульд оруулах нэмэлт, өөрчлөлтийн төсөлд Актив удирдлагын тухай хууль зөрчсөн этгээдэд хүлээлгэх хариуцлагыг нарийвчлан тусгах шаардлагатай гэж үзэж байна.

5.3.Зөвлөмж

Актив удирдлагын тухай хуулийн төслийг банк, санхүүгийн салбарын тогтвортой байдлыг хангах зорилго бүхий Монгол Улсын Актив удирдлагын тогтолцооны эрх зүйн үндсийг бүрдүүлэх зорилготойгоор боловсруулсан байна.

Хуулийн төслийн үр нөлөөг “Хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх аргачлал”-ын дагуу үнэлэхэд Актив удирдлагын тухай хуулийн төсөл нь хуулийн төслөөр тавьсан зорилгодоо хүрэх боломжтой, хуулийн төсөл боловсруулах шаардлагад нийцсэн байдлаар боловсруулагдсан байна.

Харин үр нөлөөг тооцох ажиллагааны явцад гарсан дараах асуудлын талаар дахин анхаарах шаардлагатай байна гэсэн зөвлөмжийг хууль санаачлагчид өгч байна.

1. Хуулийн төсөлд тусгасан хориглосон зохицуулалтыг зөрчсөн этгээдэд хүлээлгэх хариуцлагын талаарх зохицуулалтыг хуулийн төслийг дагалдан гарах Зөрчлийн хуульд оруулах нэмэлт, өөрчлөлтийн төсөлд Актив удирдлагын тухай хууль зөрчсөн этгээдэд хүлээлгэх хариуцлагыг нарийвчлан тусгах,

2. Актив удирдлагын компанийг үүсгэн байгуулах бэлтгэл ажил хангахтай холбогдуулан хууль хүчин төгөлдөр болох хугацааг хуулийн төсөлд заах,

_____оо_____